

Glas Slavonije

O FILOZOFIJI, KULTURI I INTELEKTUALCIMA

Ružica Pšihistal: Ako nisi krležijanac, onda si nepoželjan!

Objavljeno 28. veljače, 2015.

OSIJEK - U Osijeku će se početkom lipnja održati znanstveni skup o prof. dr. sc. Stjepanu Sršanu Redovita profesorica na Katedri za hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku, Ružica Pšihistal, rođena je Vinkovčanka (1966.), a tijekom 80-ih vinkovačka je gimnazijalka u klasi dr. sc. Katice Čorkalo.

Na Pedagoškom fakultetu diplomira 1992. i odmah ostaje znanstvenom novakinjom kod prof. dr. sc. Stanislava Marijanovića.

Ušli ste u akademski svijet studijama o filozofiji?

- Da. Prve ozbiljnije znanstvene studije objavila sam u časopisu Filozofska istraživanja. Magistrirala sam s temom iz renesansne filozofije, točnije istraživala sam djela vrlo utjecajnoga hrvatskoga renesansnoga filozofa Frane Petrića i naišla u njima na zanimljiv spoj književnosti i filozofije. Na filozofska pitanja Petrić u svojim dijaloškim traktatima odgovara mitom, mitskom pričom. Nije to dakako ništa novo u povijesti filozofije, ali je bilo vrlo poticajno za interpretaciju. Priča i pripovijedanje od početka imaju važnu spoznajnu ulogu, nipošto samo zabavljačku.

PROTIV STRUJE

Profesor Rem vas je više puta predstavio kao marulologinju...?

- Naziv možda zvuči malo čudno, ali marulologija doista postoji, kao i držićologija ili krležologija. To znači da postoje i marulolozi i marulologinje. Doktorirala sam na Marulićevim biblijskim spjevovima. Bila je to vrlo zahtjevna i opsežna disertacija u kojoj sam književnoznanstvenu perspektivu morala dopuniti znanjima iz filozofije, teologije i biblijskih znanosti, a onda sve primijeniti na samo jednu figuru, na figuru alegorije. Nevjerojatna je moć te figure koja 'jedno kaže, a drugo misli'...

Navodno samo pogreškom niste napisali disertaciju o Strossmayeru! Njegova je godina, jeste li mu dakle nešto dužni? Možemo li nešto preuzeti za ovo vrijeme ili je on tamo gdje jest, jedinstven i tamošnji?

- Sa Strossmayerom sam se upoznala kao znanstvena novakinja, kada sam radila na projektima koje je vodio prof. Marijanović. Upoznala sam ga u jednom vrlo neobičnom svjetlu, iz perspektive prigodnica koje su njemu posvećene. Bila sam zatrpana gomilom pjesničke građe (300-tinjak, koliko sam pronašla, a to nije konačan broj!) i nisam znala što bih ni s tolikom građom, ni što da mislim o čovjeku kojemu su spjevane tolike laude i tek pokoja travestija (naravno pravaška!). Shvatila sam poslije. Prigodnice su mu upućivali ljudi koje je nečim zadužio, bio je to način njihove zahvale, a ujedno i uobičajeni način uljudbene komunikacije. Strossmayer je doista bio široke ruke, veliki dobrotvor, a mogao je to biti jer je imao silnu moć. U više od 50 godina koliko je bio biskup obilježio je ne samo vjersko-crkveni nego i politički i ukupni kulturni život Hrvatske. Što bi bilo od moderne Hrvatske da nije bilo Strossmayera koji je shvatio nužnost organiziranog kulturnog života kroz nacionalne institucije. Pazite, biskup s mjestom u Hrvatskom saboru i prvi čovjek Narodne stranke, neko vrijeme i župan. Osim toga, vrstan govornik i solidan putopisac. Treba međutim naglasiti da Strossmayer nikada nije iznevjerio svoje životno poslanje svećenika i biskupa, a pastirsku je brigu za vjernike vizionarski proširio na brojna kulturna i društvena polja. Stotinu godina prije Drugog vatikanskog sabora shvatio je da se evangelizacija širi kulturom. Otuda njegov moto "Prosvjetom k slobodi". Taj slogan i danas sve govori, pitanje je koliko smo ga slijedili i koliko smo iz njega naučili.

Prošle ste godine pokrenuli novi znanstveni časopis Anafora na Filozofskom fakultetu. Otkuda motiv u tako nepovoljnoj situaciji za domaće izdavaštvo i znanstvenu periodiku?

- Filozofski fakultet je znanstvenoobrazovna ustanova i nužno je njegovati njegov znanstveni profil. Imamo znanstveni potencijal pokrenuti i održati kvalitetan znanstveni časopis. Ne smijemo čekati povoljniju situaciju, vrijeme je krenuti, kairos je sada. U zadanom smo roku objavili i drugi broj, s nizom kvalitetnih znanstvenih priloga, na što smo vrlo ponosni.

Društveno ste aktivni. Bili ste dugo dopredsjednica Ogranaka MH u Vinkovcima. U društvu ste katoličkih intelektualaca. Kakva je to kulturna ili društvena skupina, formacija, djelatnost?

- Zatvoriti se u svoje male privatne priče nije samo egocentrično nego je i infantilno i štetno. Matica je kapilarno urasla u hrvatsko društvo i do danas je unatoč brojnim novim udrugama najvažniji kulturni poligon za djelovanje u svim segmentima društva. Vinkovci su zasigurno jedan od najživljih i najžilavijih ogranaka. Nisam se mogla ne uključiti i radili smo sjajne stvari, velike izdavačke projekte, tribine, predavanja, ostvarili suradnju s mnogim ograncima... Katolički intelektualci okupljeni su u udruzi sa sjedištem u Osijeku. U društvu koje je većinski katoličko oni ne bi trebali biti neobična pojava. A jesu. Zašto? Zato što mi i danas prepoznajemo samo jedan model intelektualaca. Recimo otvoreno, to je krležijanski model intelektualca. Ostali su ili nepoželjni ili nevidljivi, posebno u humanističkim krugovima. Stereotipi su očigledno fenomeni dugog trajanja, a tomu treba dodati i činjenicu da je sekularni humanizam danas nova religija civilnoga društva. To nas međutim ne priječi da djelujemo, pa makar i protiv struje. Evangelizacija kulturom, to bi mogao biti sažetak našega djelovanja. Kroz Tjedne kršćanske kulture koje organiziramo redovito svake godine od 2008. prisjetili smo se također da je naš pojmovnik i kulturni krajolik temeljito kršćanski, bez obzira na osobni svjetonazor pojedinaca. Kršćanska vjera međutim nije isto što i kršćanska kultura. Za navještaj vjere nisu dovoljne tehnike kulturnog menadžmenta. Tu se možemo sresti i s 'tvrdim govorom'.

Osijek je iz Vinkovaca dobio Bognere... Kako su danas kulturni Vinkovci?

- Vinkovci su grad s nevjerojatnim energetske poljima, grad bez kompleksa. Ima u Vinkovcima nekog graničarskog prkosa i ustrajnosti u nemogućim uvjetima. Danas se ipak i u kulturnim Vinkovcima osjeti akumulirani umor i prodor jeftinog folklorizma. Kada kažem folklorizam, ne mislim naravno na Vinkovačke jeseni.

KULTURNI OSIJEK

S prof. Remom ste napisali jedinstvenu povjesnicu. Može li to svaki grad dobiti?

- Kada smo pretraživali koji su sve književnici rođenjem ili djelovanjem vezani uz Vinkovce, otkrili smo zapanjujuće stvari. Prvo, ne postoji nijedno književnoformacijsko razdoblje koje nije zahvatilo Vinkovce. Imamo gradu za cjelovitu književnopovijesnu dijakroniju i možemo ju popuniti ne samo usputnim književnim djelatnicima nego i autorima koji su kanonizirani u nacionalnoj književnoj povijesti. Drugo, književni život u Vinkovcima odvija se koncentrirano dualno. Pogledajmo samo snažna autorska imena, svi su u parovima. Imamo dvojicu Relkovića, dvojicu Kozaraca, dva Bognera, dva Mađera, dva Rema, dva Švagelja, dva Matakovića..., ne zaboravimo i dvojicu careva (Valentijan i Valens) i dvojicu ranokršćanskih vinkovačkih mučenika (sv. Euzebije i Polion). Neke čudne intrinzične mikropovijesne sponje u formatu dvojina. Teško se može ijedan grad nositi s Vinkovcima po takvoj erupciji književnih talenta na tako malom prostoru.

Tko vam je Vlado Bakarić?

- Prijatelj iz školskih dana. Pratim njegov rad od prvog romana i veselim se što napreduje u vještini pisanja. Urednica sam njegovih knjiga u izdanju vinkovačkoga ogranka MH, napišem mu i pokoju recenziju i preporuku.

Osijek kao Europska prijestolnica kulture?

- Neupitno da. Osijek u sadržajnom smislu ima prednost pred ostalim kandidatima. No, neovisno o ishodu natječaja, Osijek je idealan grad za život u svakom smislu, pa i za kulturni život. Osijek ima sve uvjete za biti sretan grad (citiram jedno djelo Frane Petrića). Baš tako. Sretan grad.

Jeste li bili na prošlobožićnom Marinfestu?

- Prošlog Božića nisam stigla, ali odem kad god mogu. Zašto? Zato što je to odličan rock-festival na kojemu mogu čuti dobru glazbu i sresti drage ljude. A tu su i uspomene na Vinkovce iz 80-ih.

Razgovarala: Narcisa VEKIĆ

STROSSMAYER DANAS

Obveza pamćenja zna biti vrlo teška

- U općoj eroziji kolektivnoga i individualnoga pamćenja, obljetnice nam služe da se zaustavimo na onom što je doista vrijedno pamćenja. Zato je ova Strossmayerova godina. Prošla je bila Matoševa godina. U 'hladnim' kulturama kao što je naša, a to su antropološki gledano kulture s (pisanom) poviješću, obveza pamćenja može biti vrlo teška i opterećujuća. Informacijsko društvo to dodatno usložjava. Gomilanje materijala za pamćenje postaje neodrživo. U nastojanju da sve pamtimo, sve zaboravljamo. Pamćenje se ne može održati bez postupaka selekcije i aktualizacije. Arhiviranje nije dovoljno. Strossmayera, kao i Matoša, ima smisla pamtiti jer odgovaraju na pitanja koja su nam i danas važna.

Osijek je idealan grad za život u svakom smislu, pa i za kulturni život. Osijek ima sve uvjete za biti sretan grad. Baš tako. Sretan grad...